

PRZEMYSŁAW KIELISZEWSKI, MICHAŁ MĘKARSKI

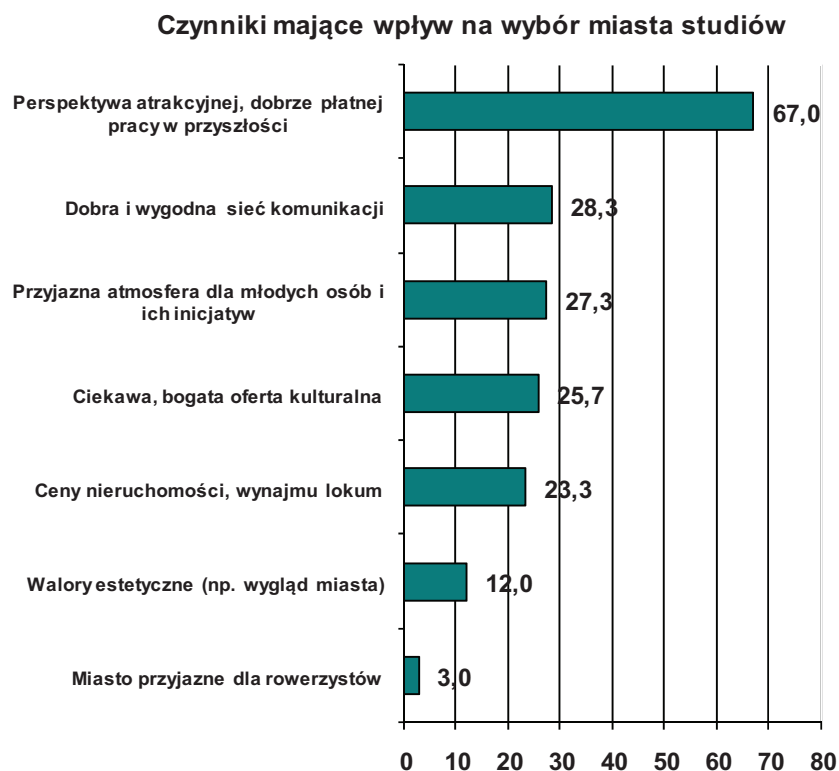
KULTURA W WIELKOPOLSCE W PERSPEKTYWIE BADAŃ SONDAŻOWYCH – ZNACZENIE KULTURY

Przedstawiany artykuł powstał dzięki przeprowadzonym w 2010 roku badaniom ilościowym zrealizowanym w sześciu wielkopolskich miastach powiatowych. Stanowiły one pierwszy etap procesu badawczego. Przy pomocy ankiety audytoryjnej koordynatorzy poszczególnych miast dotarli do wybranych szkół ponadgimnazjalnych i wśród wylosowanych klas przeprowadzili badanie sondażowe używając zestandaryzowanego narzędzia badawczego. Jednym z głównych celów badania było określenie znaczenia sfery kultury dla młodego pokolenia mieszkańców badanych miast. Badania ilościowe młodzieży uczącej się w szkołach średnich w Czarnkowie, Gnieźnie, Kępnie, Turku, Wolsztynie i Jarocinie przeprowadzone zostały w IV kwartale 2010 roku.

Osobami badanymi w sondażu byli maturzyści, którzy najprawdopodobniej podejmą studia w innym mieście niż to, w którym się obecnie uczą. Postawiono pytanie o czynniki wpływające na wybór określonego miasta studiów. Pewnym wyjątkiem od reguły jest w niniejszym badaniu Gniezno – zdecydowanie największe miasto powiatowe, o własnym potencjale i ofercie w zakresie edukacji wyższej. Blisko 9% maturzystów gnieźnieńskich zadeklarowało, że nie chce studiować poza Gnieznom. Deklaracje takie pojawiły się również w Kępnie (3%) i Jarocinie (3,7%) oraz w Turku (0,9%). Również w tych miastach istnieje skromniejsza oferta w zakresie studiów wyższych. W Wolsztynie i Czarnkowie wskazania takie nie pojawiły się w ogóle.

Maturzystom zadano pytanie o czynniki, które – poza względami naukowymi (dostępność kierunku, prestiż uczelni) – będą miały wpływ na wybór określonego miejsca studiów. Należało wskazać dwa najistotniejsze czynniki spośród wymienionych w ankiecie. Najwięcej (67%) maturzystów wskazało na perspektywę atrakcyjnej, dobrze płatnej pracy w przyszłości. To bardzo racjonalne wskazanie zdecydowanie dominowało wobec zaprezentowanych poniżej:

Wykres 1

Jako miasto z najciekawszą ofertą kulturalną wielkopolscy maturzyści wskazywali Poznań – 57%, co jest w pewnym sensie oczywiste i wiąże się też z większą znajomością najbliższej metropolii. Takie miasta jak Gdańsk, Toruń, Katowice, Lublin otrzymały wskazania w okolicach 1%, zawsze atrakcyjna Warszawa – 9,2% (najwięcej wskazań w Turku i Jarocinie). Ciekawie rzecz ma się z innymi metropoliami, które w granicznych powiatach kępińskim i tureckim stanowią konkurencję dla Poznania. W Kępnie bezapelacyjnym liderem dla maturzystów jest Wrocław – 67% wskazań, o 10 punktów procentowych więcej niż średni wynik Poznania w Wielkopolsce. Poznań otrzymał w Kępnie (podobnie jak Warszawa) jedynie 8,2% wskazań, co jest też wynikiem słabszym od Krakowa 11,3%. Największą bolączką kępnian może być kwestia nieatrakcyjności Poznania ze względu na wyjątkowo słabe połączenie drogowe i kolejowe. Inaczej rzecz ma się w Turku. Mimo dużej odległości od Poznania (50,4% wskazań) i bliskości Łodzi

(8,8%), to ostatnie miasto nie stanowi obecnie konkurencyjnej alternatywy dla Poznania w tym zakresie. Wysoko w rankingu młodych turkowiean plasują się z kolei Warszawa (19,5%) i Wrocław (10,6%).

Tabela 1

		Miasto						Ogółem
		Czarnków	Gniezno	Jarocin	Kępno	Turek	Wolsztyn	
Warszawa	liczebność	3	8	18	8	22	5	64
	%	2,3	5,0	17,8	8,2	19,5	5,2	9,2
Wrocław	liczebność	10	15	5	65	12	14	121
	%	7,8	9,3	5,0	67,0	10,6	14,6	17,4
Gdańsk	liczebność	1	1			3	1	6
	%	0,8	0,6			2,7	1,0	0,9
Kraków	liczebność	15	10	4	11	6	13	59
	%	11,7	6,2	4,0	11,3	5,3	13,5	8,5
Łódź	liczebność		3	1	1	10		15
	%		1,9	1,0	1,0	8,8		2,2
Toruń	liczebność	4	4				1	9
	%	3,1	2,5				1,0	1,3
Lublin	liczebność	1				1	1	3
	%	0,8				0,9	1,0	0,4
Katowice	liczebność	1	2					3
	%	0,8	1,2					0,4
Poznań	liczebność	92	110	73	8	57	57	397
	%	71,9	68,3	72,3	8,2	50,4	59,4	57,0
Inne	liczebność	1	8		4	2	4	19
	%	0,8	5,0		4,1	1,8	4,2	2,7
Ogółem	liczebność	128	161	101	97	113	96	696
	%	100,0	100,00	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

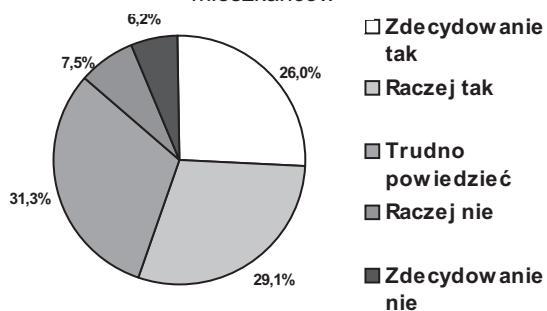
MIASTO Z NAJCIEKAWSZĄ OFERTĄ KULTURALNĄ

Opinię na temat przywiązywania wagi przez ludzi młodych do kultury w ich mieście możemy poznać dzięki wartościowaniu przez nich następujących stwierdzeń.

Ze zdaniem: „Chcę, by kultura była dużo ważniejsza w codziennym życiu mieszkańców mojego miasta niż teraz”, całkowicie zgadza się 26% osób badanych, raczej zgadza się 29,1%, indyferentnych pozostaje 31,3%, a 7,5% raczej się z nim nie zgadza, 6,2% całkowicie się z nim nie zgadza. Mimo pewnych różnic pomiędzy poszczególnymi miastami można stwierdzić, że młodzież przywiązuje znaczną wagę do wzrostu znaczenia kultury w życiu mieszkańców swojego miasta.

Wykres 2

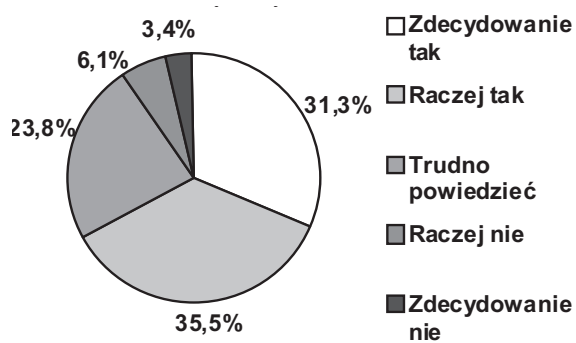
Chcę by kultura była ważniejsza w codziennym życiu mieszkańców

Miasto	Średnia
Jarocin	3,86
Kępno	3,75
Czarnków	3,72
Turek	3,65
Gniezno	3,42
Wolsztyn	3,32
Ogółem	3,61

Wykres 3

Chcę by było więcej miejsc związanych z kulturą nie tylko w centrum miasta

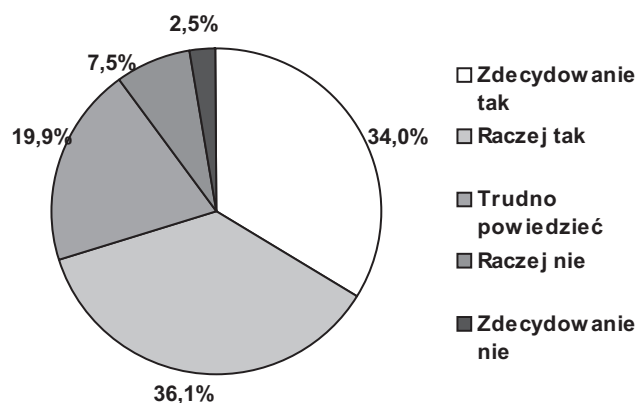
Miasto	Średnia
Turek	4,01
Czarnków	3,94
Kępno	3,90
Jarocin	3,85
Wolsztyn	3,75
Gniezno	3,71
Ogółem	3,85

Młodzi Wielkopolanie z miast powiatowych chcą też, by życie kulturalne toczyło się wokół nowych przestrzeni, skupionych nie tylko w centrum miasta, ale również w innych jego częściach. Dwóch na trzech (66,8%) ankietowanych zdecydowanie lub umiarkowanie popiera takie rozwiązanie. 23,8% nie ma przekonania w tym względzie, a bardziej lub mniej sceptyczne jest 9,5% badanych. Poglądy takie są bardziej wyostrzone wobec średniej w Turku, Czarnkowie i Kępnie.

Przebadani uczniowie wyrażają także pragnienie, by życie kulturalne toczyło się wokół nowych przestrzeni i nie było zamknięte w ścianach budynków instytucji kultury. W Czarnkowie, Turku i Kępnie zanotowano największe oczekiwania pod tym względem.

Wykres 4

Chcę by życie kulturalne nie było zamknięte w budynkach

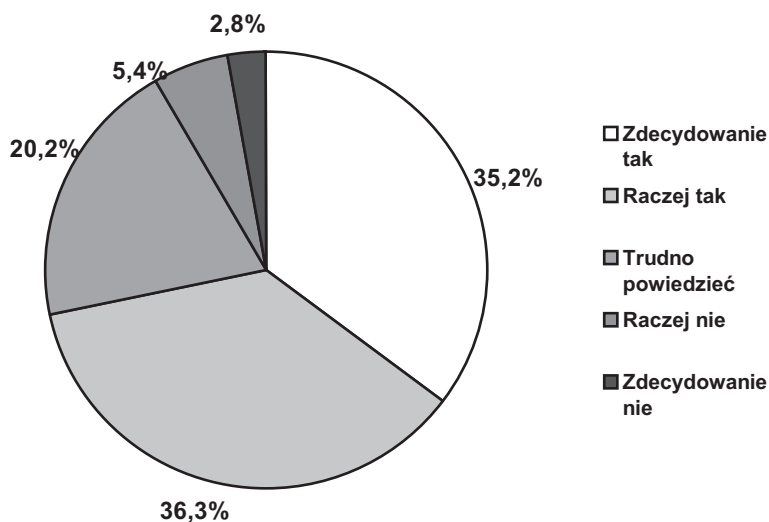

Miasto	Średnia
Czarnków	4,17
Turek	4,12
Kępno	4,01
Jarocin	3,77
Gniezno	3,74
Wolsztyn	3,72
Ogółem	3,92

Młodzi Wielkopolanie chcą też odgrywać większą rolę w kreowaniu kultury. 35,2% zgłasza taką potrzebę zdecydowanie, niemal taki sam odsetek w sposób bardziej umiarkowany (36,3%). 20,2% nie wyraża w tym względzie zdecydowanych poglądów, umiarkowanie negatywnie wypowiada się 5,4%, a negatywnie – 2,8% badanych. Zdecydowanie najczęściej wskazań pozytywnych w tym zakresie pojawiło się w Czarnkowie.

Wykres 5

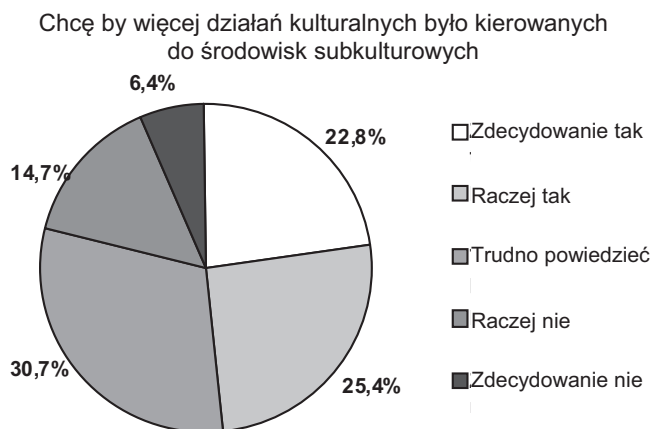
Chcę by większą rolę w kreowaniu kultury mieli młodzi ludzie

Miasto	Średnia
Czarnków	4,16
Jarocin	4,07
Kępno	4,00
Wolsztyn	3,92
Turek	3,90
Gniezno	3,75
Ogółem	3,96

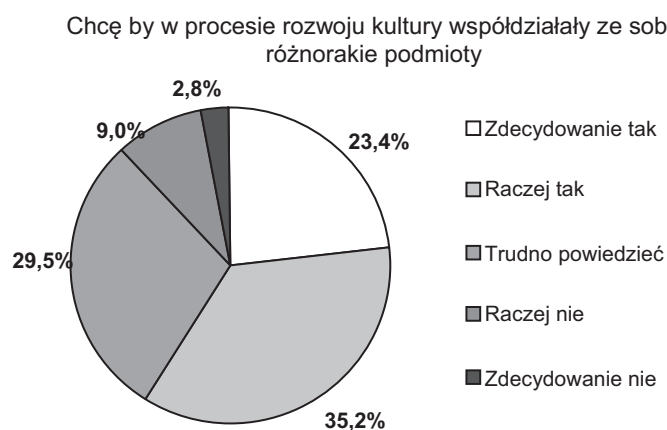
Taki rozkład opinii może wskazywać na zdominowanie sektora kultury w badanych miastach powiatowych przez osoby bardziej dojrzałe. Natomiast silna potrzeba „wyjścia z budynków” może wynikać z dominacji publicznych instytucji kultury. Z drugiej strony jednak na pytanie o to, czy więcej działań kulturalnych powinna być skierowana do środowisk subkulturowych, opinie młodzieży są dużo bardziej wyważone czy nawet oszczędne. Blisko 1/3 jest w tym względzie indyferentna – 30,7%, raczej negatywnie nastawionych jest 14,7%, a negatywnie 6,4%. Pozytywnie wypowiada się w tym zakresie 22,8%, a umiarkowanie pozytywnie 25,4%, co jednak i tak łącznie daje 48,2% pozytywnych wskazań.

Wykres 6

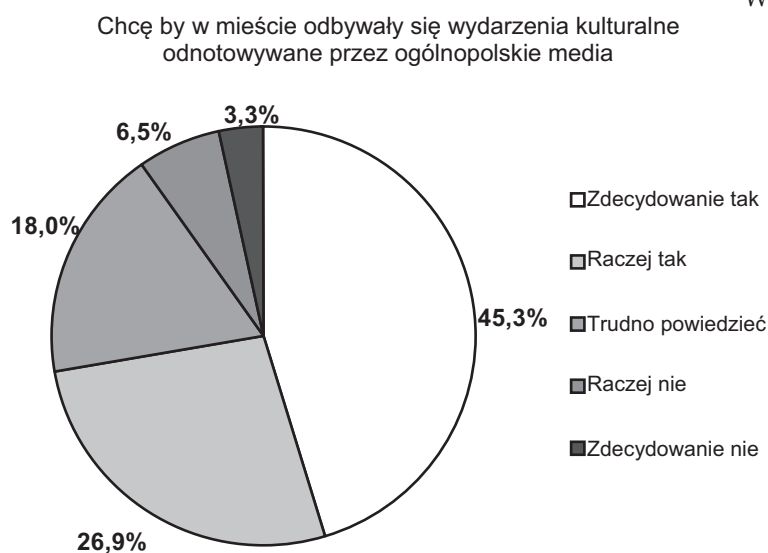
Młodzi ludzie widzą natomiast potrzebę, by w procesie rozwoju kultury współdziałały ze sobą różnorodne podmioty, np. prywatne przedsiębiorstwa, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe. 23,4% zdecydowanie, a 35,2% w sposób mniej zdecydowany popiera takie rozwiązania. 29,5% jest w tym zakresie umiarkowanych bądź niezdecydowanych, 9% sceptycznych, a 2,8% – nastawionych negatywnie. Należy przyznać, że pytanie w tym zakresie mogło nie zostać właściwie zrozumiane. Dla odbiorców kultury, nie znających mechanizmów jej funkcjonowania, jest raczej obojętne, kto jest organizatorem zdarzeń kulturalnych. Są raczej zainteresowani ich efektem.

Wykres 7

Młodzi ludzie wiążą też duże nadzieje z rozpoznawalnością swojego miasta dzięki wydarzeniom kulturalnym, odnotowywanym przez ogólnopolskie media. Chęć, by takie wydarzenia odbywały się w mieście powiatowym, w którym uczą się osoby badane, deklaruje stanowczo 45,3% młodzieży, 26,9% bardziej umiarkowanie, co daje w sumie 72,2%. Mniejsza część badanych jest indyferentna - 18%. Bardziej sceptyczni (6,5%) i negatywnie ustosunkowani (3,3%) stanowią mniejszość. Najwięcej wskazań w tym zakresie odnotowano w Jarocinie, jakby na potwierdzenie polityki promowania miasta m.in. za pomocą festiwalu rockowego. Podobnie wysokie aspiracje zgłaszane są w Czarnkowie i Turku. Najniższe w Gnieźnie i Wolsztynie.

Wykres 8

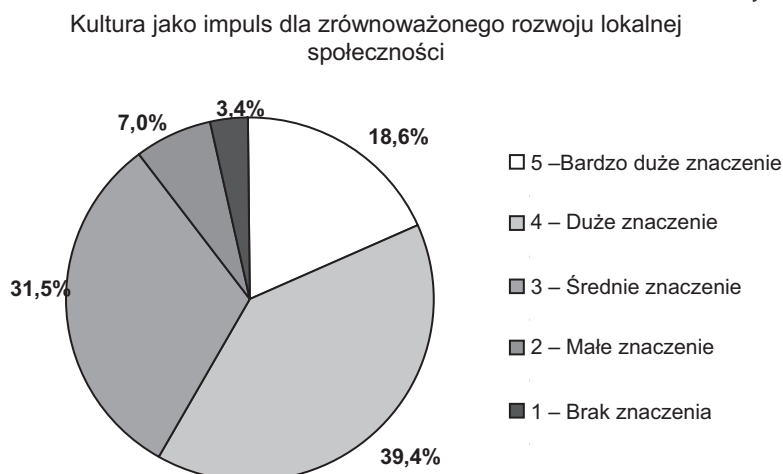

Miasto	Średnia
Jarocin	4,26
Turek	4,26
Czarnków	4,19
Kępno	4,06
Wolsztyn	3,83
Gniezno	3,76
Ogółem	4,05

Zapytano też o korzyści wynikające z dobrego stanu kultury w mieście: „Czy kultura może być ważnym impulsem dla bardziej zrównoważonego rozwoju lokalnej społeczności?” W pięciostopniowej skali na całkowity brak znaczenia lub małe znaczenie kultury w tym zakresie wskazało 10,4% respondentów. Zdecydowana większość przyjmuje, że kultura stanowi stosunkowo ważny (31,5%), ważny (39,4%) lub bardzo ważny (18,6%) czynnik rozwoju własnej społeczności lokalnej. Da się tu zaobserwować racjonalne podejście do tematu i wyważenie poglądów – brak idealizmu. Kultura jest ważnym, ale nie jedynym czynnikiem rozwoju, dlatego przypisuje się jej również odpowiednie miejsce w hierarchii. Najwięcej skrajnie pozytywnych wskazań w tym zakresie pojawiło się w Jarocinie, Kępnie i Czarnkowie (powyżej 20%), najmniej w Turku (8,9%), z kolei najwięcej skrajnie i umiarkowanie negatywnych w Gnieźnie (16,1%), Czarnkowie i Wolsztynie (powyżej 12%). Najwyższą średnią dla tego pytania występuje w Jarocinie.

Wykres 9

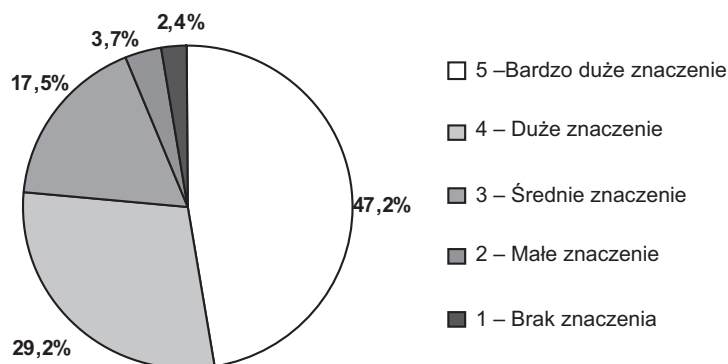

Ze stwierdzeniem, że wysoki poziom kultury może wypromować miasto w Polsce, zgodziło się ponad $\frac{3}{4}$ ankietowanych. Przy czym w sposób zdecydowany tej tezie przyklasnęło 58,9% młodych jarocinian i 50,4% mieszkańców Czarnkowa. Może to wynikać z jednej strony z ugruntowanej strategii promocji Jarocina poprzez kulturę (Jarocin Festiwal, ostatnio Polska Akademia Gitary i Muzeum Polskiego Rocka) czy niespodziewanej promocji medialnej organizowanego od kilku lat Festiwalu Spieczonego Bliźniaka w Czarnkowie. Również w Gnieźnie, które posiada historycznie silny kapitał w tym względzie, oraz w Turku, który od niedawna coraz silniej promuje się jako miasto Józefa Mehoffera, zauważa się przychylną do

powyższego stwierdzenia. Wśród ogółu badanych pojawiło się jedynie 6,1% wskazań, że wysoki poziom kultury jest nieistotnym lub mało ważnym czynnikiem promocji miasta w Polsce.

Wykres 10

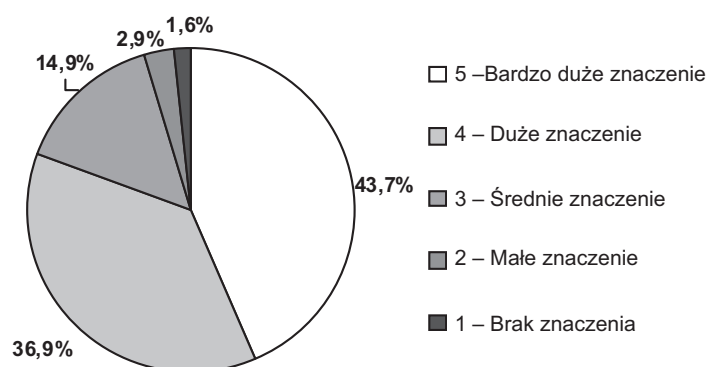
Kultura czynnikiem umożliwiającym wypromowanie miast w Polsce

Jeszcze więcej pozytywnych i jednoznacznie pozytywnych wskazań uzyskało stwierdzenie, że wysoki poziom kultury może być oznaką dobrze rozwiniętego miasta (w sumie 80,6% wszystkich osób badanych). Najmniejszy entuzjazm w tym zakresie przejawiają młodzi mieszkańcy Wolsztyna, największy Czarnkowa, Jarocina i Turku. Negatywne i zdecydowanie negatywne oceny takiemu stwierdzeniu wystawiło łącznie jedynie 4,5% respondentów.

Wykres 11

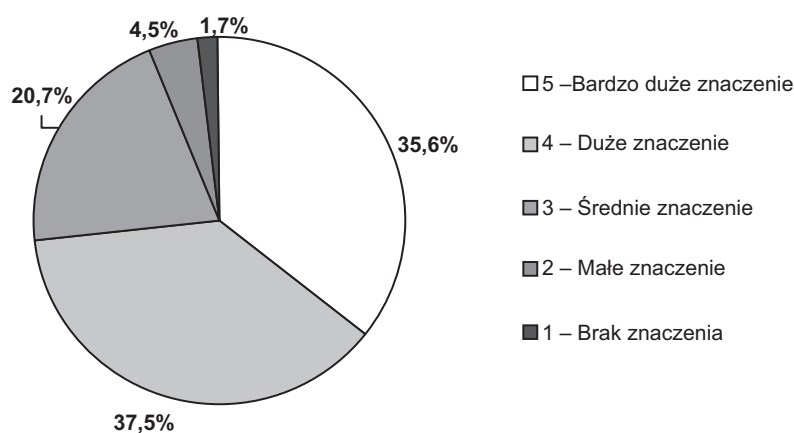
Wysoka kultura jako oznaka rozwiniętego miasta

Czy wysoki poziom kultury może sprawić, że mieszkańcy wielkopolskich miast powiatowych nabiorą zwyczaju korzystania z oferty kulturalnej na co dzień, a nie od święta? W tym względzie respondenci wykazali się optymizmem. 73,1% młodych Wielkopolan pozytywnie lub bardzo pozytywnie ocenia takie stwierdzenie. Umiarkowanych pozostało 20,7%, jedynie 4,5% dystansuje się od takiego stwierdzenia, a 1,7% je odrzuca.

Wykres 12

Wysoki poziom kultury jako impuls do upowszechnienia jej na co dzień

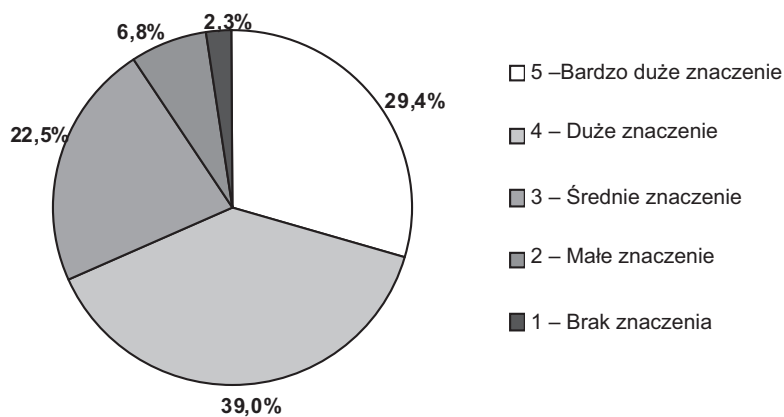

Wobec stwierdzenia, że „wysoki poziom kultury może wpłynąć na ożywienie turystyczno-gospodarcze”, respondenci wykazali nieco mniejszy optymizm. Ale i tak 29,4% wskazało 5 w pięciostopniowej skali, 39% wskazało 4. Łącznie 68,4% respondentów pozytywnie lub bardzo pozytywnie oceniło niniejsze stwierdzenie. Umiarkowanych w tym zakresie pozostało 22,5% osób badanych. Sceptycznie i negatywnie do tego stwierdzenia odniosło się łącznie 9,1% respondentów. W kolejności najbardziej pozytywnie to stwierdzenie oceniali uczniowie z liceów w Czarnkowie, Jarocinie, Turku, Kępnie, Gnieźnie i Wolsztynie.

Podobnie oceniono stwierdzenie, że wysoki poziom kultury może „przyniesić zwiększenie potencjału twórczego i intelektualnego mieszkańców regionu oraz może zmienić ich styl życia i wpłynąć na większą różnorodność ich aktywności”. Wskazuje to na fakt doceniania kultury, która obok np. czynników technologicznych może stanowić czynnik rozwoju lub też usposabiać mieszkańców do przystosowywania się do rynku pracy, podejmowania inicjatyw, umiejętności korzystania z czasu wolnego.

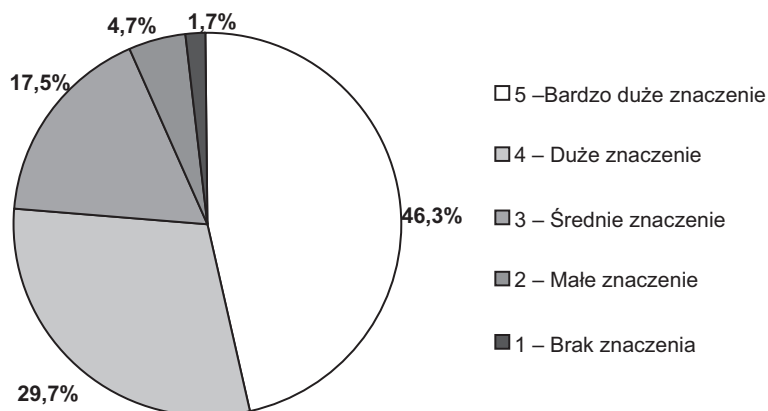
Wykres 13

Wysoki poziom kultury jako impuls do ożywienia turystyczno-gospodarczego

Wykres 14

Wysoka kultura jako czynnik czyniący miejskie życie lepszym i ciekawszym

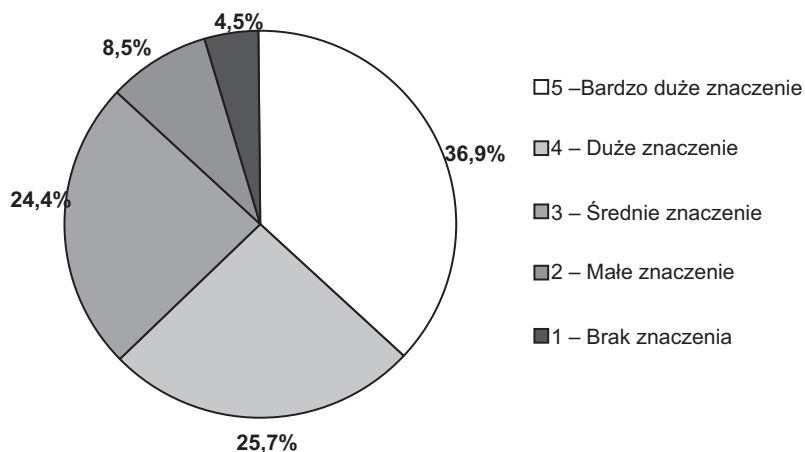
Na pytanie, „czy kultura i jej wysoki poziom mogą sprawić, że moje miasto będzie miejscem, w którym żyje się lepiej i ciekawiej niż obecnie”, najbardziej pozytywnych odpowiedzi udzielili uczniowie z Turku, Czarnkowa i Kępna. W wymiarze ogólnym 76% respondentów odpowiedziało pozytywnie lub zdecydowanie pozytywnie na to pytanie, 17,5% pozostało neutralnych wobec niego, a 6,4% odpowiedziało na nie raczej lub zdecydowanie negatywnie. Kultura zatem stanowiłaby ważny czynnik w ocenie

atrakcyjności miast powiatowych i jakości życia w nich w opinii młodych Wielkopolan. Stanowiąc to może wskazówkę dla lokalnych samorządów, chcących przyciągnąć na powrót swych mieszkańców, którzy po studiach szukają dla siebie miejsca pracy, prowadzenia działalności i zamieszkania.

Jednak odpowiedź wprost na pytanie o to, czy poprawa stanu kultury może „przyczynić się do tego, że młodzi ludzie chętniej będą decydowali się na powrót po studiach do miasta powiatowego”, w którym się uczyli, nie jest już tak jednoznaczna. 62,6% badanych odpowiedziało pozytywnie (25,7%) lub zdecydowanie pozytywnie (36,9%), 24,4% pozostało neutralnych wobec tej kwestii, a 13% oceniło ją raczej lub zdecydowanie negatywnie. W miastach powiatowych istnieją więc szczególne oczekiwania dla rozwoju kultury i mogą one stanowić czynnik podejmowania decyzji o pozostaniu lub powrocie do „rodzinnego” miasta po studiach. Jednak młodym ludziom trudniej jest wprost warunkować swój powrót jedynie na podstawie tego czynnika. Jest to naturalne. Często życzymy dobrze jakiemuś miejscu, niezależnie od tego, czy w nim żyjemy. Współczynnik pozytywnych deklaracji w tym zakresie jest i tak duży, świadczy o ogromnym przywiązaniu do „małej ojczyzny”, gdyż spora część ludzi młodych pragnie raczej „spróbować swoich sił”, „wyrwać się z rodzinnych stron”, „podbijać świat”. Należy jednak zauważyć pewną rozbieżność w tym względzie pomiędzy takimi miastami jak Czarnków i Jarocin, w których respondenci deklarują pozytywne postawy w tym zakresie powyżej średniej, a Wolsztynem, gdzie 16,7% ocenia je negatywnie, a 33,7% indyferentnie.

Wykres 15

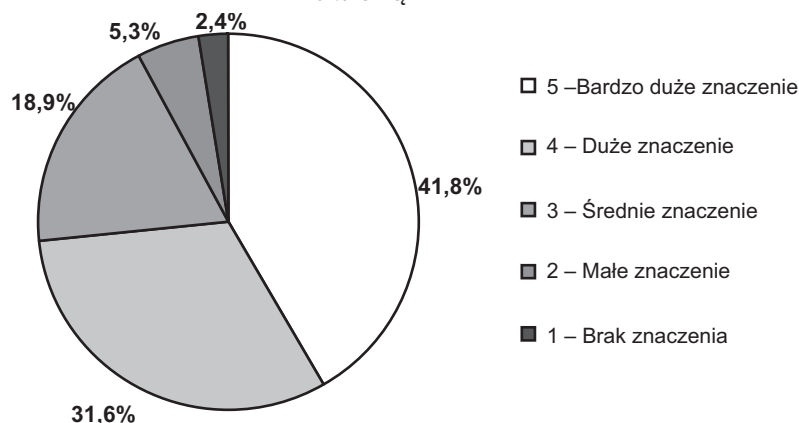
Wysoka kultura jako czynnik zachęcający do większej ilości powrotów po studiach do rodzinnego miasta

Odpowiedź na kolejne pytanie może pokazywać potrzebę rozwoju infrastruktury kulturalnej w mniejszych ośrodkach oraz nadzieję, że aktywność środowisk kulturalnych w danym miejscu i jakość ich produkcji będą skłaniać lokalne władze do inwestycji w tym zakresie. Na pytanie, czy wysoki poziom kultury może „pozytywnie wpłynąć na inwestycje w infrastrukturę kulturalną (np. nowe miejsca, obiekty, przestrzenie, sceny)”, pozytywnie odpowiedziało 73,4% badanych, przy czym zdecydowanie tak odpowiedziało 41,8%, a raczej tak 31,6%. Indyferentnie ten związek postrzega 18,9%, a negatywnie 5,3% i zdecydowanie negatywnie 2,4% osób badanych. Jednak różnica w deklarowanych nadziejach w tym względzie pomiędzy najbardziej optymistycznymi uczniami z Czarnkowa i Turku a najbardziej pesymistycznymi z Wolsztyna może skłonić do zastanowienia zarówno władze lokalne, powiatowe i regionalne.

Wykres 16

Wysoka kultura jako czynnik pozytywnie wpływający na inwestycje w infrastrukturę kulturalną

Ostatnim zagadnieniem z tego zakresu było pytanie, czy wysoki poziom kultury może „wpłynąć na zmianę postrzegania mieszkańców danego miasta przez osoby spoza niego”. Odpowiedzi zdecydowanie pozytywnej w tym zakresie udzieliło 39,3% respondentów, pozytywnej 31,4%, indyferentnej 20,9%, raczej negatywnej 5% i zdecydowanie negatywnej 3,4%. Świadczy to o dużym przywiązaniu do kultury jako czynnika kształtującego nie tylko wizerunek zbiorowy (promocja miasta), ale również indywidualny, o dużym znaczeniu dla pozytywnego identyfikowania mieszkańców danego miasta przez pryzmat kojarzonej z miastem aktywności kulturalnej (znane imprezy, festiwale, działalność lokalnych stowarzyszeń kultural-

nych czy edukacyjnych, istnienie znaczących instytucji). To oczekiwanie, by odpowiedź na pytanie: „Skąd jesteś?”, rodziła u rozmówcy konkretne pozytywne skojarzenia z miejscem pochodzenia: „A tak, słyszałem. Macie tam taki znakomity ośrodek kultury, festiwal”.

Wykres 17

Wysoka kultura jako czynnik wpływający na zmianę postrzegania miast przez osoby spoza miasta

